

УДК 338.47:656.2

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

FORMATION OF THE SYSTEM OF EVALUATION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT

докт. екон. наук В. О. Овчиннікова, Н. О. Гонтар
Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

D. Sc. (Econ.) V. O. Ovchynnikova, N. O. Gontar
Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Під час війни Україна щодня зазнає колосальних руйнувань транспортної інфраструктури (дороги, залізничні колії, аеропорти, лінії електропередач), промислових об'єктів (частина з яких або фізично знищена, або не підлягає відновленню через особливості технологічних процесів), нереальних втрат зазнає банківський сектор, сфера торгівлі та ін. В післявоєнний період перехід економіки України на інноваційний шлях розвитку неможливий без формування конкурентоспроможної національної системи, що повинно ґрунтуватись на інноваційному розвитку вітчизняних підприємств. Тільки такий підхід може забезпечити вихід на світові ринки і докорінно змінити сировинну спрямованість національної економіки. Проте більшість українських підприємств не має детально обґрунтованої інноваційної стратегії. Однією з причин цього можна назвати відсутність в моделі управління інноваційною діяльністю ефективної системи оцінки інноваційного розвитку. Крім того, така оцінка є не лише вихідною базою для прийняття управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, реалізацією та коригуванням інноваційної стратегії підприємства, але й дозволяє провести порівняльний аналіз привабливості кількох підприємств для зовнішнього інвестування інноваційних розробок.

Існуючі методологічні підходи до оцінки мають як позитивні, так і негативні фактори. Головний недолік – це суб'єктивізм експертної оцінки параметрів інноваційної активності, а також відсутність комплексності в обліку не лише витрат, а й результатів інноваційної діяльності.

Таким чином, управління інноваційною діяльністю підприємства потребує розробки методики комплексного системного аналізу інноваційної діяльності. Мета такого аналізу полягає в оцінці ефективності інноваційної діяльності та її впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства, а також вибір та обґрунтування найбільш ефективних напрямків інновації.

Відомо, що будь-яка оцінка, у тому числі оцінка інноваційної діяльності, вимагає розробки системи показників, за допомогою яких можна досліджувати її різні аспекти, а також формування інформаційної бази, здатної надати інформацію, що відповідає аналітичним потребам. У той самий час, слід зазначити неможливість формування універсальної системи показників, що дозволяє вирішити весь комплекс проблем аналізу інноваційної діяльності підприємства. Набір показників, що застосовуються для такої оцінки, залежить від конкретних умов діяльності економічного суб'єкта, цілей та суб'єктів аналізу.

Всі завдання, які необхідно вирішити у межах комплексної оцінки, можна звести до наступних:

1. Оцінка інноваційного потенціалу як готовності підприємства виконувати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети.

2. Вибір та обґрунтування інноваційних проектів на основі критеріїв ефективності інвестиційних проектів – прибуток, NPV, IRR, ROI та ін., а також показники ефективності виробничої та маркетингової діяльності (частка ринку, витрати на гривню продукції).

3. Оцінка інноваційної привабливості, під якою розуміють доцільність вкладень коштів у реалізацію інноваційних проектів.

Відомо, що у вітчизняній практиці основними джерелами фінансування інновацій є власні кошти (понад 80-87% підприємств для фінансування інновацій використовують прибуток). Однак такий характер фінансування має суттєвий недолік, який практично стримує темпи впровадження інновацій. Важливими особливостями нововведень підприємств, що спираються на власні сили, є їх відносні, скромні масштаби та відсутність впроваджених розробок глобального характеру. Обмеженість коштів зумовлює ще одну особливість – поступовий характер інноваційних проектів, підприємство стає свідомо позбавленим можливості одночасного реструктурування всіх сторін діяльності.

4. Оцінка результатів інноваційної діяльності та її впливу на фінансовий стан та фінансові результати.

Важливою ланкою у підтримці інноваційних ініціатив на підприємстві, як ми вже зазначали вище, є інформаційний аспект, тобто місце інформації про нововведення в системі прийняття рішень на підприємстві. Слід зазначити, що проблема інформаційної бази в інноваційній сфері, яка має відповідати потребам управління. Більшість статистичних показників, що характеризують інноваційну діяльність, є непридатними для використання. Це стосується й інформації, що формується в рамках бухгалтерського обліку.

Розв'язання всіх чотирьох виділених завдань, формування системи показників їх вирішення визначаються багатьма чинниками, і, в останню

чергу, залежить від особливостей економічних суб'єктів, що здійснюють інноваційну діяльність. У зв'язку з цим, для обліку галузевих характеристик, типу виробництва, особливостей перебігу інноваційних процесів, а також нових видів інноваційної діяльності, необхідне їх групування.

Таким чином, запропонований підхід до оцінки інноваційного розвитку економічних суб'єктів, а саме визначення приросту виручки та приросту прибутку, отриманих тільки за рахунок здійснення інноваційної діяльності, а також облік специфіки діяльності підприємств та уточнення деяких оціночних показників певною мірою дозволить на основі існуючих методологічних підходів створити комплексну та дієву систему оцінки інноваційного розвитку, що дозволить вітчизняним підприємствам забезпечити розвиток національної економіки у післявоєнний період.

UDC 339.137: [330.341.1+001.895]

PRIORITIES OF COMPETITIVENESS RECOVERY AND TRANSITION TO INNOVATIVE ECONOMY

PhD Viktoriia Ostapenko

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Kharkiv)

Globalization and integration processes, scientific and technological progress create conditions and opportunities for innovative development of goods and services. In 2020, the World Economic Forum [1] identified priorities for restoring competitiveness and transition to innovation economic that will combine "productivity", "personality", "strategic goals of sustainable development", analyzed historical trends in factors influencing competitiveness, and considered directions of development of the global economy. Thus, according to the analysis of 37 countries according to the priorities of their economic transformations and factors necessary to increase productivity, such areas of action as the revival and transformation of a favorable environment, human capital, markets, innovation ecosystem were identified. At the stage of reviving the innovation ecosystem, governments are invited to expand public investment in R&D, stimulate venture capital, promote R&D in the private sector, support existing technologies that create new companies and jobs, and at the stage of transformation, that create incentives to attract investment. research, innovation and invention, and encourage companies to integrate to increase innovation activity. At the same time, stimulating and expanding investment in research, innovation and invention is a necessity, as economic transformation